

UNIVERSITAT DE BARCELONA

PRODUCCIÓ I DISTRIBUCIÓ D'UNA TERRISSERIA MEDIEVAL: CABRERA D'ANOIA

Esther Travé Allepuz

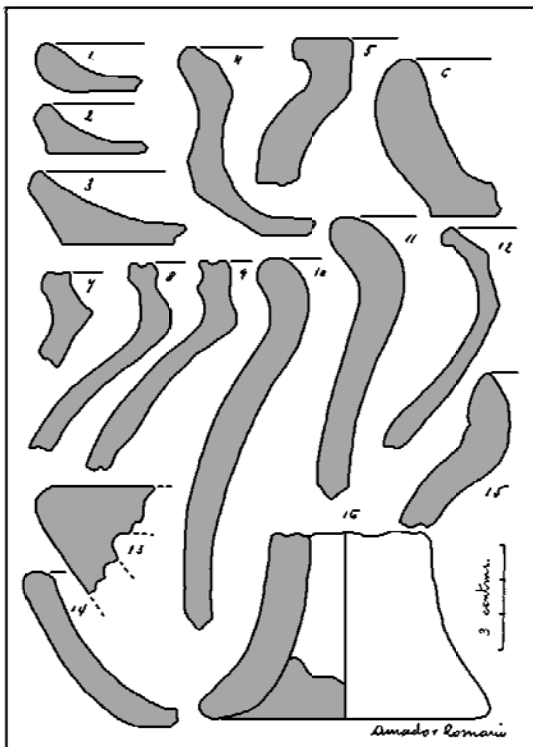
Tesi Doctoral dirigida per:
Dr. José Ignacio Padilla Lapuerta

2. LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA: ANTECEDENTS I METODOLOGIA DE RECERCA

Aquest capítol respon al doble objectiu de presentar, per una banda, el procés d'excavació del jaciment d'ençà del descobriment del mateix als anys 70 i, per l'altra, les diferents estratègies emprades tant en els treballs de camp com de laboratori a l'hora de gestionar la informació i presentar-la ordenadament, a fi d'interpretar el funcionament de distribució i producció de la terrisseria. En aquest sentit ens resultarà prou útil distingir tres fases: (1) els antecedents de l'excavació, (2) l'etapa corresponent a l'excavació arqueològica i (3) els treballs de laboratori posteriors. En conseqüència cal tenir ben presents els objectius d'aquest treball, anteriorment exposats, i el context de recerca en què aquest treball s'emmarca. És a dir que, en el moment en què se'ns va oferir la possibilitat de realitzar aquesta tesi doctoral i vam elaborar un projecte de recerca que permetés presentar un corpus unitari aglutinador tant dels estudis previs com del nostre propi treball, vam haver de fer una retrospectiva que ens permetés situar els materials i la documentació fins aleshores generada en relació amb la bibliografia publicada –per cert, molt escassa– els treballs inèdits, les memòries d'excavació i les classificacions prèvies que havien arribat a nosaltres. En aquest sentit, cal fer esment de tot un seguit de treballs integrats en un projecte arqueològic pluridisciplinar molt ampli encetat a finals dels 80 que comprenia treballs de paleocarpologia, antracologia, arqueomagnetisme, datacions per radiocarboni i ceramologia. Així doncs, ens disposem a presentar un procés que parteix d'un descobriment casual i que evoluciona fins al plantejament, en els darrers anys d'un model teòric de terrisseria en àmbit rupestre: el model de producció en gruta (PADILLA et alii, 2008).

Ens hem de remuntar a 1974, quan, durant la construcció d'una carretera i un vial secundari que conduïa a la nova urbanització en construcció a la zona –actualment “El Castell de Cabrera”–, les tasques de remodelació de l'àrea van posar de manifest l'existència d'un jaciment de grans dimensions i característiques singulars.

Fig. 9: “Ceràmica de la Bauma Ensorrada. Cabrera del Penedès”. Publicat per A. Romaní (ROMANÍ, 1917: 201, f.2)

Anteriorment, però, ja havia hagut notícies de diferents troballes de ceràmica a la rodalia del Castell de Cabrera i una primera publicació d’algunes d’aquestes formes ceràmiques (fig.9) data de 1917. En un article del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* titulat “Paleologia de la comarca de Capellades” (ROMANÍ, 1917), Amador Romaní presenta una relació d’antigues construccions i troballes arqueològiques efectuades al voltant del Castell de Cabrera¹⁴. Entre elles, esmenta la *Bauma de la Terrissa*, on hi ha trobat els materials representats. Per les descripcions d’A.

Romaní, podem suposar amb certa fiabilitat que la balma que ell descriu¹⁵ correspon a la que acull les instal·lacions de l’obrador 3, segons la distribució del jaciment que presentarem més endavant¹⁶. En la mateixa zona, cita també una *Bauma Ensorrada*, de la qual no en dóna més detalls, on ha trobat també algunes peces que podrien ser cronològicament equiparables amb les primeres. Sospitem que aquesta segona balma hauria de correspondre a les dels obradors 1 o 2. Alguns anys més tard, el 1942, el Dr. Eduard Ripoll va fer entrega al Centre Excursionista de Gràcia d’alguns materials trobats també a la zona. Malgrat tot, no fou fins 1974 quan, després de l’elaboració d’un informe previ (RIU, SÁNCHEZ-PACHECO, 1974) elaborat després d’una visita del Dr.

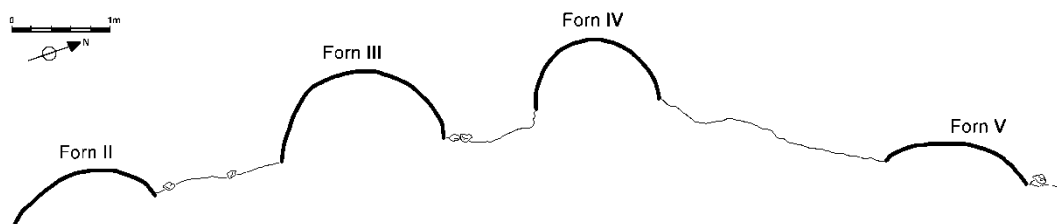
¹⁴ En certa mesura, A. Romaní pretenia donar a conèixer aquestes troballes com a aportació complementària a la *Monografia Històrica del Castell de Cabrera...* que Mn. Joan Avinyó, rector de Sant Salvador de Cabrera, havia publicat vuit anys abans (AVINYÓ, 1909).

¹⁵ “Passada la creu de pedra que hi ha en la bifurcació del camí, sota mateix del castell, seguint el rocam després del massís de calissa en direcció nord-est, es troba una balma en part enrunada i obstruïda a l’entrada per grosses pedres caigudes per efecte de l’erosió. Sota d’aquestes roques que reposen en un llit de terra negra barrejada amb abundosa trencadissa de terrissa negrosa, hi he recollit diferents tipus de ceràmica tornejada molt interessant.” (ROMANÍ, 1917: 198).

¹⁶ Cf. fig. 11

Riu i la Dra. Sánchez Pacheco a la zona, es va procedir a una primera excavació d'urgència, dirigida pels arqueòlegs Albert López i Xavier Nieto, els resultats de la qual foren posteriorment publicats (LÓPEZ, NIETO, 1979).

Durant aquesta primera intervenció, es va dur a terme una primera recollecció de fragments de ceràmica grisa tots molt similars i es procedí a una prospecció sumària inicial i alguns sondejos per tal d'avaluar l'abast del jaciment i oferir alguna aproximació a la cronologia. Durant aquesta primera aproximació foren descoberts sis forns distribuïts en dos grups: un grup format per dos forns situats a uns 200m de les instal·lacions del Castell i un altre allunyat 100m més amb els quatre forns restants i amb algunes àrees de tester associades a ells. Els forns descoberts eren de tiratge vertical i doble cambra, semiexcavats a la roca i amb un diàmetre mitjà de 150cm. La impressió general dels mateixos és que havien estat excavats en una roca de fàcil degradació –la granodiorita– aprofitant els petits vessants del terreny que presentessin una secció vertical. En aquesta secció s'hi excavaven dues petites coves separades entre elles per una plataforma on s'hi practicaven perforacions radials, com xemeneies, i que feia la funció de graella. D'aquesta manera, s'hauria obtingut un forn senzill on la cambra inferior hauria servit de llar i la superior de cambra de cocció, tot cobrint la superfície interna de tot plegat per una capa d'argila refractària. La disposició dels forns excavats (*fig. 10*) duia inevitablement a suposar que les estructures de cocció s'excavaven sempre a recer d'una balma, de tal manera que aquesta fes de sostre, però la intervenció posterior dels anys 80 va demostrar que la disposició d'aquestes estructures excavades en un primer moment no era el sistema genèric de construcció, com veurem en el capítol següent.

Fig. 10: Planta dels forns II a IV de la intervenció d'urgència de 1974, situats tots ells sota la línia de la balma. (LÓPEZ, 1979: f.1)

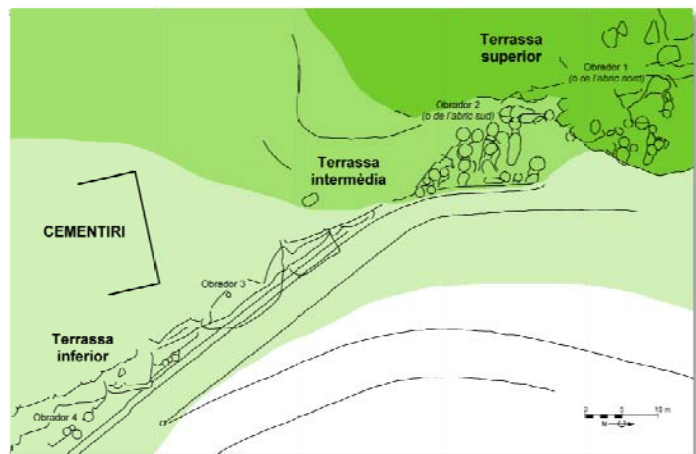
Aquestes troballes revelaven l'existència d'una ceràmica grisa de cocció reductora de vegades irregular, molt porosa i amb aparença molt grollera lligada a la utilització d'una argila molt poc depurada. Presentava alguns motius decoratius incisos ocasionals i per regla general poc treballats i fou possible de documentar tant formes obertes com tancades, amb un predomini clar de la forma *olla*, que apareixia de forma conjunta amb algunes formes senzilles que constituïen els elements bàsics del conjunt clàssic d'atuell de cuina típics d'època medieval. Els fragments esmentats presentaven dificultats de datació i mitjançant comparacions amb altres de característiques similars, com els recuperats a Tossa de Montbui, el Bruc del Mig o Caulers I (LÓPEZ, NIETO, 1979), es va establir una primera aproximació cronològica, que comprenia des de la segona meitat del segle XII fins el tercer quart del XIII, per la qual cosa aquesta primera aproximació ens faria pensar en una durada de poc més d'un segle.

No es va intervenir novament al jaciment, malgrat les referències constants que s'hi feien (RIU, 1976 i PADILLA, 1983), fins que a partir d'aquests descobriments i dels treballs sobre ceràmica grisa que havien tingut lloc al llarg dels 70 i 80 en un context científic prou interessat per aquets tipus de jaciments i produccions, es va iniciar un projecte de recerca pluridisciplinar. Gràcies a un ampli acord de treball entre les universitats de Barcelona i Aix-en-Provence i l'ERA 6 del CNRS francès, es van reprendre els treballs d'excavació arqueològica al 1987, en una excavació conjunta d'un equip català dirigit pel Dr. José Ignacio Padilla i un altre de francès, dirigit pel Dr. Jacques Thiriot. Finançat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i pel Ministère des Affaires Étrangères del govern francès, el projecte pretenia dur a terme l'excavació programada d'aquest jaciment i les tasques d'interpretació i estudi de materials que se'n derivessin.

L'excavació sistemàtica de la terrisseria va suposar un punt d'inflexió tant en l'estudi de l'organització de l'espai productiu com en l'anàlisi de les produccions de la ceràmica grisa a les quals la terrisseria s'hi dedicava en exclusiva. El projecte inicial pretenia definir les grans línies d'ocupació del territori, restituir l'evolució cronològica de les balmes i ambiental de l'entorn –considerant per aquest fi tant la geologia, com el relleu de l'àrea, la flora i tots aquells elements que poguessin aportar informació

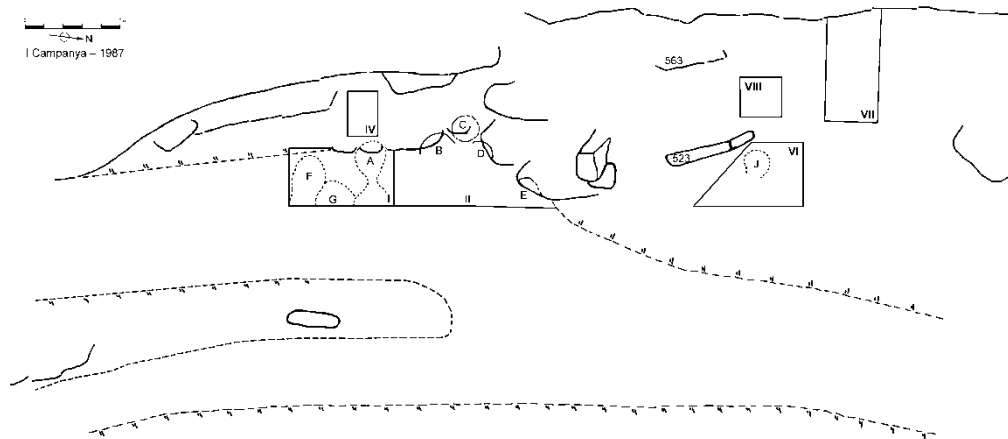
respecte del paisatge en època medieval—, reconstituir en la mesura que fos possible els volums inicials de les balmes caigudes i, finalment, caracteritzar l'evolució tipològica dels forns i la producció ceràmica (LEENDHARDT et alii, 1995). Tot plegat fou dut a terme gràcies a un programa de treball pluridisciplinar que considerava la realització d'estudis de geomorfologia, micromorfologia dels sols, antracologia o palinologia entre d'altres.

El jaciment de Cabrera d'Anoia està situat sobre tres terrasses successives (*fig. 11*) al llarg del vessant al peu del Castell de Cabrera. En el marc d'aquest projecte de col·laboració franco-català, es van dur a terme cinc campanyes d'excavacions entre 1987 i 1990, que van suposar uns sis mesos aproximadament de treballs continuats (*figs. 12 –*

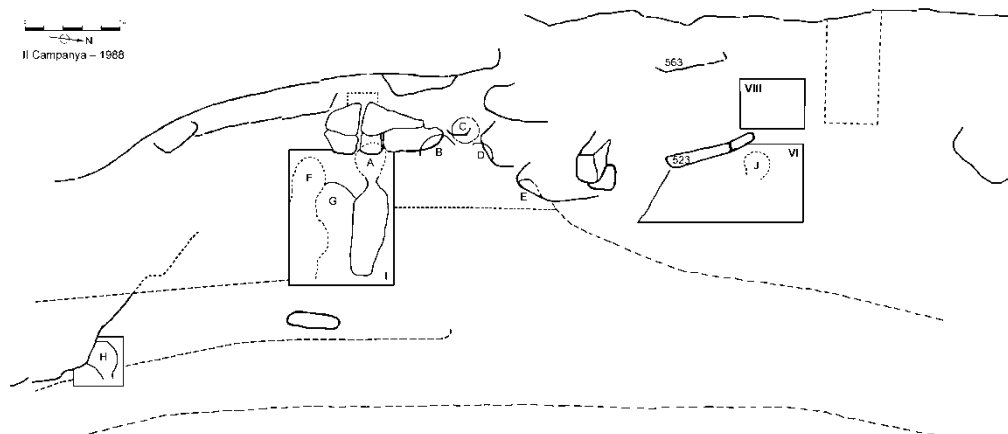

Fig. 11: Planta general del jaciment de Cabrera d'Anoia en relació al desnivell de les terrasses sobre les que s'assenta (*Dibuix E. Travé / J. I. Padilla*)

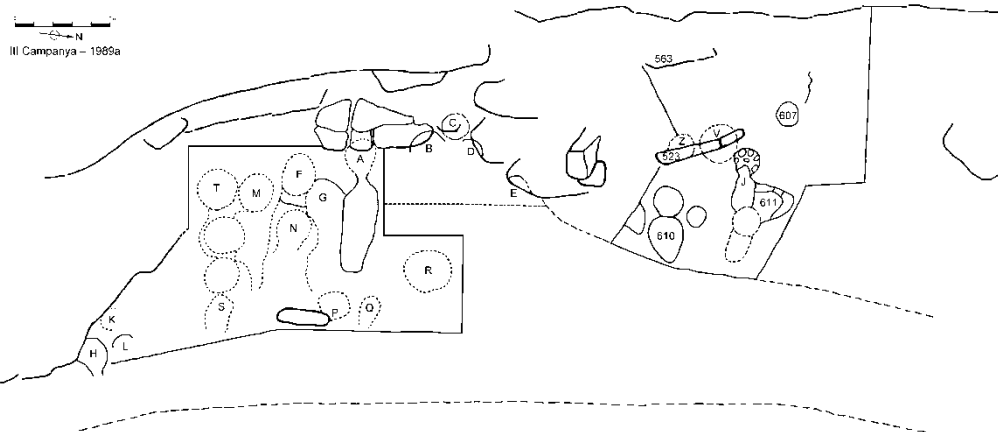
16). En aquestes primeres intervencions, l'excavació es va centrar en les terrasses superior i intermèdia, on hi treballaven l'equip francès i el català respectivament. Els treballs van posar al descobert més de 30 forns, diversos testers i dues àrees d'obrador. En un primer moment, es va parlar d'*obrador de l'abric nord*, per referir-se a l'obrador 1 i d'*obrador de l'abric sud* per referir-se a l'obrador 2 (LEENDHARDT et alii, 1993 i 1995), fins que posteriorment, es va optar per la numeració. Abans d'acabar aquest primer període, ja fou publicat un article breu (PADILLA, 1989) que donava notícia del projecte de recerca aleshores vigent i plantejava un primer estat de la qüestió sobre la marxa dels treballs arqueològics a la zona.

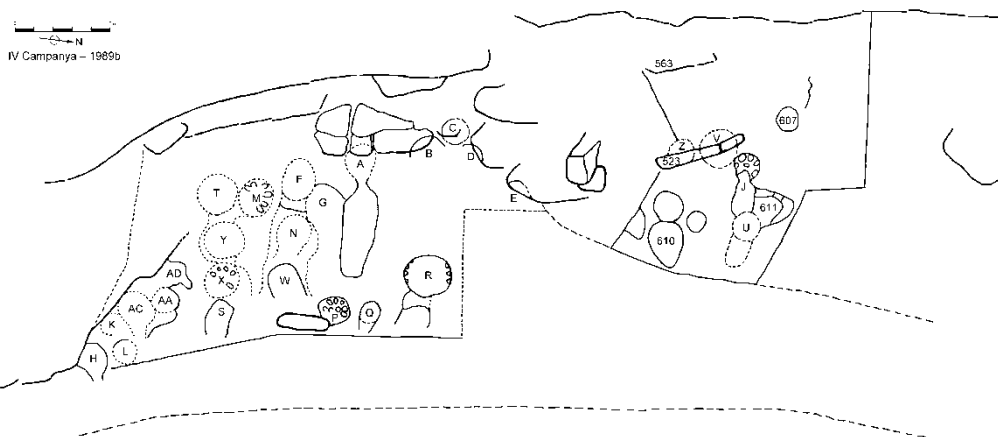
Fig. 12: Planta general de la I Campanya (1987). (Dibuix de J. I. Padilla i J. Thiriot). Durant aquesta campanya es van obrir diferents sectors en petites cales de prospecció. Es van excavar els forns situats a redós de l'abric de l'obrador 2, on ja hi havia treballat A. López i es van detectar les estructures CDA-99-A, F i G.

Fig. 13: Planta general de la II Campanya (1988). (Dibuix de J. I. Padilla i J. Thiriot). A la terrassa intermèdia s'amplia l'àrea d'excavació del sector I amb l'excavació de la fossa d'accés al forn CDA-99-A, que és l'únic que s'ha conservat amb la fossa sencera sense reutilitzacions. Paral·lelament es delimita la fossa d'accés al forn CDA-99-F que apareix reblerta pel tester CDA-199. A la zona meridional de la terrassa s'excava l'estructura del forn CDA-99-H, una mica malmesa per les obres de construcció del vial.

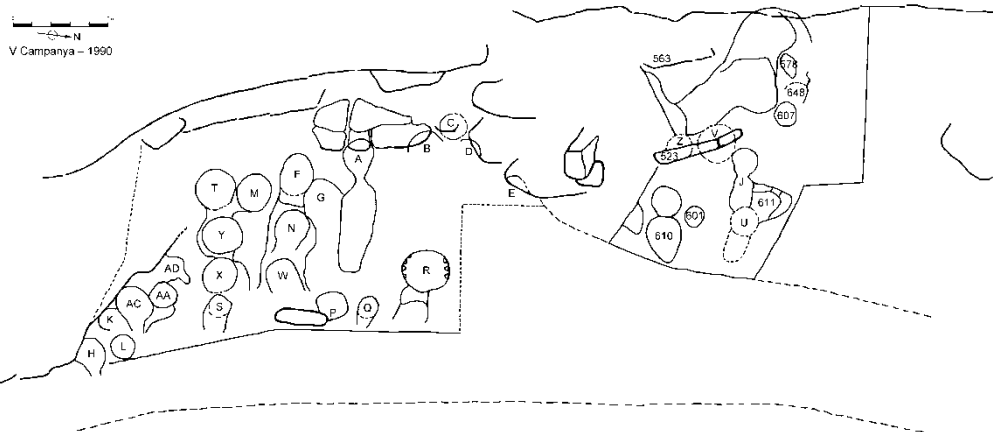

Fig. 14: Planta general de la III Campanya (1989a). (Dibuix de J. I. Padilla i J. Thiriot). A la terrassa superior s'unifiquen els sectors d'excavació i es detecten diverses estructures de coccio algunes de les quals corresponen a forns que no van arribar a ésser utilitzats. S'excava el forn CDA-99-J amb la seva graella. A la terrassa intermèdia s'amplia significativament l'àrea d'actuació de tal manera que s'unifica el sector I amb la zona meridional. Es detecten les estructures de les dues alineacions principals de forns (CDA-99T, Y, X, S i CDA-99-F, N, W), tot i que encara no s'han descobert totes les estructures ni s'han excavat els forns identificats, que resten coberts per un gran tester evolutiu. Cap al nord de la mateixa terrassa detecten els forns CDA-99-P, Q i R.

Fig. 15: Planta general de la IV Campanya (1989b). (Dibuix de J. I. Padilla i J. Thiriot). Durant aquesta campanya s'excaven els forns CDA-99-P, Q i R de la terrassa intermèdia i continua l'excavació dels testers fins a les graelles dels forns CDA-99-X i M. A la zona meridional es detecten les estructures CDA-99-AC, AA i AD sota el tester CDA-374. S'excaven també els forns CDA-99-S i W, que inicien les respectives alineacions.

Fig. 16: Planta general de la V Campanya (1990). (Dibuix de J. I. Padilla i J. Thiriot). S'esgota l'excavació de les terrasses superior i intermèdia amb l'excavació dels darrers forns. Restaran pendents els vestigis de l'obrador 2, sota els blocs de travertí, que seran retirats temps després.

El jaciment fou excavat estratigràficament després d'haver resolt algunes dificultats que el propi medi natural presentava i és que l'excavació d'un jaciment d'aquestes característiques comporta alguns problemes afegits. La complexitat estratigràfica i l'escassetat d'estructures –pròpies, d'altra banda, de les terrisseries en general– dificultaren el treball considerablement i van fer necessària l'adaptació de la metodologia als condicionaments específics d'aquest tipus d'estructures. Així doncs cal fer un breu esment a alguns dels problemes metodològics que van comportar l'excavació dels forns, dels testers i dels obradors. Tot seguint el mètode estratigràfic, que segueix els nivells naturals del terreny, en l'excavació dels forns es va dur a terme un registre del microrelleu de la superfície de cada estrat mitjançant una presa de cotes a partir d'una malla fixa de 1dm^2 . A més, l'escassa compactació de l'estratigrafia dels forns i la dimensió reduïda de les estructures va fer necessària una excavació aèria per tal de no alterar els diferents nivells juntament amb l'extracció sistemàtica de carbons per a l'anàlisi antracològica. Cadascuna de les estructures fou representada gràficament amb una planta detallada a escala 1:10 del conjunt del forn i les plantes dels nivells més significatius, a més de les corresponents seccions longitudinal i transversal i alguns dibuixos de detall –plantes i alçats– dels elements més significatius com ara portes, graelles o reparacions de les estructures. Tot plegat, ens ha permès a

dia d'avui tenir una visió completa del conjunt que permet explicar el procés d'ocupació i esgotament de les àrees, així com la vida útil dels forns i les seves seqüències d'aprofitament (LEENDHARDT et alii, 1993).

Entre els diferents elements recuperats, cal destacar la presència de testers de gran volum que suposen la major font de material ceràmic recuperat, ja que no és habitual recuperar materials en els nivells d'utilització dels forns, on s'hi produeixen neteges successives. L'excavació d'aquests grans volums de cendres i material ceràmic rebutjat durant l'activitat terrissera va comportar també dificultats a l'hora de determinar la seva dinàmica de formació, que fou documentada generalment a partir de seccions. El fet de resseguir una excavació horitzontal des de la superfície, hauria impossibilitat la detecció de diferències molt subtils referents a la compactació i disposició dels materials en els nivells de cada tester. Així, el conjunt de la disposició dels materials, el desplaçament dels elements orgànics i la presència de superfícies blanquinoses resultants de la deposició de carbonats en el moment en que els sediments quedaven exposats a la superfície va permetre tenir una idea relativament precisa de les fases de formació d'aquestes grans unitats.

Finalment, pel que fa a l'anàlisi dels abrics i la interpretació respecte a les possibles àrees de treball, la hipòtesi inicial que considerava una evolució entre els estadis de gruta – abric – taller (LEENDHARDT et alii, 1995), sorgida a partir de l'excavació dels obradors 1 i 2, fou finalment corroborada amb posterioritat a l'excavació de l'obrador 3 (PADILLA, VILA, 1998). La zona nord del taller plantejava una estratigrafia molt potent – de més de 4 m de fondària – formada per sediment de rebliment format per l'erosió. Per tant es va dur a terme una aproximació per mitjà de sondejos seguida d'una excavació més o menys extensiva en cadascuna de les àrees delimitades en funció dels resultats obtinguts en cada sondeig, a fi de solucionar els problemes interpretatius que aquesta zona plantejava. En el conjunt dels obradors, l'excavació implicava certs problemes d'identificació estratigràfica a causa de la complicació existent a l'hora de distingir entre els materials de rebliment i aquells que constituïen l'estrat geològic. En general, l'escassa identitat dels vestigis de les estructures obligava a resseguir amb cura les traces que quedaven sobre el terreny, d'una banda, i de l'altra a recórrer a la

comparació etnoarqueològica. El resultat i la interpretació de tot plegat ens va dur a plantejar el funcionament d'aquesta terrisseria en base al model d'utilització, destrucció, rebliment i desplaçament successiu que implica la producció en gruta.

Després de la realització de les cinc primeres campanyes d'excavació del jaciment de Cabrera d'Anoia es va donar per finalitzada el que podríem anomenar primera fase d'intervenció en aquest conjunt arqueològic. La prioritat bàsica havia consistit en l'estudi dels forns que es trobaven tallant el camí pel qual s'accedeix al cementiri de Cabrera, a la terrassa intermèdia, i l'excavació d'aquestes estructures del camí es donava per finalitzada després de la Va campanya. Al mateix temps, l'equip francès del Dr. Thiriot donava per acabada l'excavació de la terrassa superior. Cal tenir present, però que durant la primera campanya, el 1987, es va intervenir a la zona de la balma que acull l'obrador 3, però la complicació de l'excavació a les terrasses superior i intermèdia va posposar la finalització d'aquests treballs. Així doncs, fou necessari fer un replantejament de la situació i les prioritats d'estudi del jaciment per tal de continuar-ne els treballs de camp. Després d'aquesta primera fase d'excavació, es van produir dues publicacions de síntesi amb els primers resultats i interpretacions del treball de camp (LENDHARDT et alii, 1993 i 1995) en les quals s'hi presentava una primera aproximació als materials a càrrec de Marie Leendhardt amb ceràmiques procedents de la terrassa superior, tot i que aquests resultats en quant a la ceramologia eren encara molt incipients, no podien fer-se extensius a tot el jaciment (LEENDHARDT et alii, 1993: 172).

Paral·lelament, calia iniciar l'estudi del volum de materials recuperat al llarg de les cinc primeres campanyes que, pel propi decurs de l'excavació, no s'havien pogut estudiar encara en la seva totalitat, tot i que s'havien netejat i preclassificat uns 400.000 fragments. Fou d'aquesta manera com es va decidir paralitzar momentàniament l'excavació durant els anys 1991 i 1992 i dedicar les campanyes d'aquests anys a la neteja, classificació i inventari del material de què es disposava a finals de 1990. Per cert, la situació d'emmagatzematge del material començava a ésser preocupant a causa de les condicions d'humitat que malmetien les caixes de cartró provisionals on s'havia dipositat, i les obres que hi havia previstes d'adequació i remodelació del

Museu d'Igualada van fer necessària aquesta paralització de l'excavació per poder classificar els materials i evacuar-ne del museu una part.

Així, el 1991 es va fer una primera classificació dels materials procedents dels testers corresponents a les u.e. 120, 167, 169, 199, 374-A, 374-B, 374-C i alguns estrats menors corresponents als nivells superficials dels sectors nord i sud del jaciment; classificació que fou continuada el 1992. Tot aquest conjunt ceràmic procedent dels Forns de Cabrera d'Anoia s'havia de dipositar al Museu Comarcal de l'Anoia, però per tal d'evitar el col·lapse innecessari del museu amb un volum d'enormes dimensions, el Director General de Patrimoni Cultural va dictar una resolució amb data 5 de novembre de 1991 per la qual s'establia que els materials de Cabrera es dipositessin separadament. Només es dipositarien al Museu Comarcal de l'Anoia els fragments amb forma, mentre que els fragments sense forma i part de les formes i decoracions més repetitives restarien en uns dipòsits oberts al camí que passa pel mig del jaciment i que posteriorment seria asfaltat. Aquest fet va obligar a fer una selecció acurada dels materials que serien dipositats al camí i dels que es desarien al museu (VILA, 1992).

Durant aquestes campanyes de classificació i inventari dels materials, no es va dur a terme encara l'estudi ceramològic i tipològic dels mateixos. Es va procedir únicament a la seva neteja i preclassificació, dividint el volum en 10 grups: fragments sense forma ni decoració, fragments amb decoració però sense forma, vores sense decoració, vores amb decoració, fons, brocs, nanses, abocadors, tapadores i altres peces. De tots aquests grups, els fragments sense forma ni decoració foren comptats i pesats per tal de dipositar-los al mateix jaciment; també es mesuraven l'amplada i el gruix de fins a 5.000 fragments per estrat o 1.000 en el cas dels estrats més reduïts. Per a l'estudi dels fragments amb decoració es va plantejar una tipologia provisional per a la seva classificació que en gran mesura hem conservat per al nostre estudi amb algunes modificacions menors. Els fragments decorats, doncs, foren també mesurats i comptats segons el tipus al què corresponien i la resta de materials amb forma es va comptar i reservar per al seu estudi posterior. El primer conjunt que es va començar a estudiar amb detall fou el gran tester evolutiu corresponent a la u.e. 374 en les seves

diferents fases, especialment els materials de l'estrat 374-B, que foren publicats posteriorment (PADILLA, VILA, 1997).

Al 1992, simultàniament amb la campanya de classificació de materials tingué lloc una excavació d'urgència al jaciment per tal d'enretirar els grans blocs de travertí esfondrats de la balma que impedié la remoció i acabat de l'obra de construcció de la carretera. Així doncs, en aixecar aquests grans blocs, es va procedir a l'excavació del fons de l'obrador 2, a la terrassa intermèdia. Finalment, els anys 1993 i 1994 es van reprendre els treballs de camp, ara ja només l'equip de la Universitat de Barcelona, per tal d'excavar la zona de la terrassa inferior. Els primers resultats d'aquestes excavacions foren també publicats en un article de síntesi (PADILLA, VILA, 1998). Durant aquests anys es van dur a terme les primeres datacions per arqueomagnetisme i radiocarboni, els resultats de les quals foren publicats de forma molt sintètica (PADILLA et alii, 1998), ja que era necessari posar-los en relació amb tota la documentació arqueològica i l'estudi de materials. Aquests resultats però, foren d'utilitat a Miriam G. Paccard per a l'elaboració de la seva tesi doctoral (GÓMEZ, 2007) sobre la variació de la direcció i la intensitat del camp geomagnètic a Espanya durant els dos darrers mil·lennis. D'altra banda, a la Universitat de Provence, sota la direcció d'Arline Durand i Jacques Thiriot, Vanessa Py va realitzar una tesi doctoral en la qual analitzava una part dels carbons recollits a la terrassa superior del jaciment, tot prenent en compte també les dades que les datacions oferien i que fou defensada el 2001 (PY, 2001). Finalment, cal fer esment d'una tesi doctoral defensada el 1992, de caire eminentment teòric, en la qual Trinitat Pradell va estudiar els processos de reducció de la ceràmica de silicats a partir de mostres d'argila i ceràmiques arqueològiques. En particular va concentrar els seus estudis en les mostres d'argila caolinítica dels voltants de Saint-Victor-des-Oules i d'argila il·lítica de la rodalia de Cabrera d'Anoia, juntament amb l'anàlisi química d'algunes mostres de ceràmica dels jaciments esmentats (PRADELL, 1992).

Aquest és l'estat de la qüestió amb què ens vam trobar a finals de 2005, en el moment d'iniciar la nostra tesi doctoral. D'una banda, calia digitalitzar i estudiar en profunditat la documentació arqueològica del jaciment, a partir de les memòries arqueològiques consultables a la Biblioteca del Centre d'Informació i Documentació del Patrimoni

Cultural de Catalunya i de la planimetria original conservada al Laboratori d'Arqueologia Medieval de la Universitat de Barcelona. D'altra banda, calia reprendre de forma urgent l'estudi dels materials, que restava aturat d'ençà de la publicació dels materials del tester 374-B i que havia vist augmentat el seu volum després de les campanyes de 1993 i 1994. Ha calgut, doncs, enllaçar aquesta nova etapa de recerca amb els resultats dels primers anys d'investigació respecte del jaciment de Cabrera (TRAVÉ, 2007 i PADILLA et alii, 2008), procés que hem dut a terme no sense dificultats.

Certament, en la nostra aproximació als materials ens vam trobar amb alguns avantatges i alguns inconvenients fruit dels treballs anteriors. D'una banda, el fet de poder comptar amb un material prèviament classificat i inventariat ha possibilitat en gran mesura la realització de la tesi dins dels terminis programats. D'altra banda, les primeres classificacions i intents d'establiment d'una tipologia originats a partir de l'estudi de la UE 374-B, que trobàvem en làmines provisionals i en esborranys enmig de la documentació de l'excavació i la planimetria, va fer que sorgissin certes dificultats als inicis de la nostra recerca per tal d'identificar els criteris d'anàlisi emprats a l'hora de fer la classificació de la forma en què estava feta i no en una altra. A mesura que anàvem traient l'entrellat de tot plegat, fou possible aglutinar els treballs previs amb la nostra aproximació ceramològica als materials i continuar la recerca al punt on havia quedat interrompuda. Els estudis inicials s'han vist complementats en els darrers anys per l'anàlisi petrogràfica, que constitueix una part considerable d'aquest treball que presentem i per anàlisis químiques i mineralògiques per fluorescència de raigs X, difracció de raigs X i anàlisi de microestructures amb microscopi electrònic. Aquestes aproximacions esdevenen una font d'informació molt valuosa ja que ben enteses de forma interdisciplinària (GRIFFITHS, 1999) ens han permès reconstruir processos de fabricació i àrees de provenença de matèries primeres.